

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії та спеціальних методик

**ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА ПРИ ПОРУШЕННЯХ
АНАЛІЗАТОРНИХ СИСТЕМ
ООК 19**

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

<p style="text-align: center;">Науково-педагогічний працівник</p> 	<p>Галецька Юлія Вячеславівна Посада: старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук Вчене звання: доцент Е-mail викладача: haletska@kpnu.edu.ua Профайл викладача: http://logo.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/haletska-yuliya-viacheslavivna/ Контактний тел. (03849) 7-63-68</p>
<p>Е-mail кафедри логопедії та спеціальних методик</p>	<p>kaflogoped@ukr.net, kaflogoped@kpnu.edu.ua</p>
<p>Освітньо-професійна програма</p>	<p>Спеціальна освіта (Логопедія)</p>
<p>Спеціальність</p>	<p>А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)</p>
<p>Спеціалізація</p>	<p>А6.01 Логопедія</p>
<p>Галузь знань</p>	<p>А Освіта</p>
<p>Рівень вищої освіти</p>	<p>перший (бакалаврський)</p>
<p>Статус освітнього компонента (ОК)</p>	<p>Освітній компонент професійної підготовки</p>
<p>Сторінка курсу в MOODLE:</p>	
<p>Консультації</p>	<p>Згідно графіку консультації, що розміщено на сайті кафедри логопедії та спеціальних методик. https://logo.kpnu.edu.ua/dokumentatsiia/hrafik-konsultatsij/</p>

ПРЕРЕКВІЗИТИ І КОРЕКВІЗИТИ КУРСУ		
Міждисциплінарні зв'язки	«Мовленнєві та сенсорні системи і їх порушення», «Логопедія», «Пропедевтика мовленнєвих порушень»	
Мова викладання	українська	
ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ		
Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік вивчення	3	4
Семестр вивчення	6	7-8
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90 год.	90 год.
Кількість годин навчальних занять	44 год.	12 год.
Лекційні заняття	16 год.	4 год.
Практичні заняття	16 год.	4 год.
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	12 год.	4 год.
Самостійна та індивідуальна робота	46 год.	78 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен
Анотація курсу	Освітній компонент «Логопедична робота при порушеннях аналізаторних систем» передбачає ознайомлення з системою логопедичної корекції мовленнєвих порушень у дітей з порушеннями у роботі аналізаторних систем та з іншими порушеннями психофізичного розвитку. Даний курс дозволяє сформуванню у здобувачів вміння визначати особливості формування мовлення у дітей з порушеннями у роботі зорової, слухової та тактильної системи, розуміти закономірності засвоєння мовлення дітьми з різними сенсорними порушеннями.	
Мета і завдання курсу	Забезпечити здобувачів вищої освіти основними науково-теоретичними та практичними знаннями щодо логопедичної роботи при порушеннях аналізаторних систем.	
ФОРМАТ КУРСУ		
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна / заочна Види навчальних занять: лекційні, практичні заняття, лабораторні заняття, самостійна робота	
Методи та форми контролю	Методи контролю: опитування, дискусії, вирішення проблемних ситуацій тощо.	

	<p><u>Форми контролю:</u> поточний контроль (усне та письмове опитування, захист практичних робіт, тестування, презентації виконаних завдань; підсумковий контроль (екзамен).</p>
Необхідне технічне та програмне забезпечення, обладнання	Технічне комп'ютерне забезпечення для показу презентацій, відео матеріалів.
Індивідуальні завдання	Вивчення наукової літератури з предмету, розробка презентацій, адаптація та модифікація навчальних програм, доповіді
Інтегральна компетентність (ІК) Загальні компетентності (ЗК) Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	<p>Інтегральна компетентність (ІК)</p> <p>ІК – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної та інклюзивної освіти загалом та логопедії зокрема і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК – 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК –6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК – 9 Здатність до міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК –11 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p> <p>СК – 5 Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовленнєвого розвитку, доцільно обирати відповідне методичне та інформаційно-комп'ютерне забезпечення освітнього процесу.</p> <p>СК – 6 Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання у контексті логопедичного супроводу.</p> <p>СК 7 Здатність дотримуватися вимог до організації навчального та корекційно-розвивального освітнього середовища.</p> <p>СК – 11 Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.</p> <p>СК – 18 Здатність застосовувати сучасні ефективні логокорекційні технології у роботі з дітьми раннього</p>

	віку.					
СХЕМА КУРСУ						
Денна форма						
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Тема 1. Характеристика дітей з порушеннями аналізаторних систем.	9	2	2		5	
Тема 2. Обстеження мовлення дітей з порушеннями зору.	10	2	2	1	5	-
Тема 3. Особливості надання логопедичної допомоги дітям з порушеннями зору.	12	2	2	1	7	-
Тема 4. Вивчення рівня сформованості мовлення у дітей з порушеннями у роботі слухового аналізатора.	10	2	2	1	5	-
Тема 5. Формування мовлення у дітей з кохлеарною імплантацією.	11	2	2	-	7	-
Тема 6. Обстеження мовлення дітей у дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.	10	2	2	1	5	-
Тема 7. Надання логопедичної допомоги дітям з руховими порушеннями.	12	2	2	1	7	-
Тема 8. Техніки та інструменти логопедичної роботи. Мультидисциплінарний підхід у корекції порушень мовлення.	10	2	2	1	5	-
Разом годин	90	16	16	12	46	-
Заочна форма						
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота

Тема 1. Характеристика дітей з порушеннями аналізаторних систем.	11		1		10	-
Тема 2. Обстеження мовлення дітей з порушеннями зору.	12	1		1	10	-
Тема 3. Особливості надання логопедичної допомоги дітям з порушеннями зору.	11			1	10	-
Тема 4. Вивчення рівня сформованості мовлення у дітей з порушеннями у роботі слухового аналізатора.	11	1	1		9	-
Тема 5. Формування мовлення у дітей з кохлеарною імплантацією.	11			1	10	-
Тема 6. Обстеження мовлення дітей у дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.	11	1	1		9	-
Тема 7. Надання логопедичної допомоги дітям з руховими порушеннями.	11			1	10	-
Тема 8. Техніки та інструменти логопедичної роботи. Мультидисциплінарний підхід у корекції порушень мовлення.	12	1	1		10	-
Разом годин	90	4	4	4	78	-

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН – 3 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН – 5 Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації логопедичного супроводу в різних типах закладів.

ПРН – 8 Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН – 11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку.

ПРН – 12 Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу, супровід) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з особливими освітніми потребами в цілому і з порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.

ПРН – 13 Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, з порушеннями мовленнєвого розвитку, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

ПРН – 14 Реалізувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вчителя, асистента вчителя зі спеціальної освіти, вчителя-логопеда.

ПРН – 16 Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН – 18 Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

ПРН –20 Володіти методиками раннього корекційного супроводу дітей із групи ризику виникнення порушень мовлення.

ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Необхідність дотримання обов'язкових принципів академічної доброчесності,

<p>визначених Кодексом академічної доброчесності в КІНУ https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view та Положенням про дотримання академічної доброчесності https://drive.google.com/file/d/1nVC6hDHeT4WxNS5c45xybMiWBEVDbGpb/view</p> <p>2. Відвідування занять здобувачами вищої освіти є обов'язковою складовою організації освітнього процесу. Про неможливість відвідування занять з поважних причин мають завчасно повідомляти викладача (-ів). Деталі за покликанням: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view</p> <p>3. Підтримується креативна ініціатива здобувача (-ів) вищої освіти.</p>	
<p>СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ</p>	
<p>Форми оцінювання</p>	<p>Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю.</p> <p>Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача, а також індивідуального завдання (виконання та захист тематичної роботи). Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.</p> <p>https://surl.li/fbojcu https://drive.google.com/file/d/0B4IW4J1QFZAoLXVNNzg2bFJTRng2ZVFjdnA0dEV1YmFiQXY4/view?resourcekey=0-CxWUU4B0hXDwe08FZrsfoQ</p>

Таблиця 1

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	залікова
90-100	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F			

<p>Перелік орієнтовних питань до підсумкового контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Актуальність логопедичної роботи з дітьми з порушеннями аналізаторних систем. 2. Поняття порушень аналізаторних систем: класифікація, особливості розвитку. 3. Роль логопеда у комплексній реабілітації дітей із порушеннями аналізаторних систем. 4. Законодавче забезпечення спеціальної освіти дітей із порушеннями аналізаторних систем. 5. Діти з порушеннями слуху: види глухоти, туговухості; вплив на мовленнєвий розвиток. 6. Діти з порушеннями зору: сліпота, слабкозорість, їхній вплив на комунікацію. 7. Діти з порушеннями інтелектуального розвитку: ступені
---	---

- інтелектуальних порушень; їх вплив на формування мовлення.
8. Діти з розладами аутистичного спектру (РАС): особливості мовленнєвого та комунікативного розвитку.
 9. Діти з церебральним паралічем (ДЦП): мовленнєві порушення при спастичній диплегії, атетоїдній формі тощо.
 10. Діти із затримкою психічного розвитку (ЗПР): прояви мовленнєвих порушень.
 11. Комплексні порушення розвитку: поєднання психічних і фізичних порушень.
 12. Методи обстеження мовлення дітей з порушеннями аналізаторних систем. Аналіз мовленнєвої карти.
 13. Спостереження та бесіди як методи оцінки мовленнєвого розвитку.
 14. Використання діагностичних тестів (артикуляційні, фонетичні, семантичні).
 15. Специфіка обстеження дітей із комплексними порушеннями.
 16. Методи роботи з дітьми з порушеннями слуху: розвиток залишкового слуху, постановка звуків, формування граматичної правильності мовлення.
 17. Корекційна робота з дітьми з порушеннями зору: розвиток тактильного мовлення, компенсаторних функцій.
 18. Логопедична допомога дітям із порушеннями інтелекту: формування словникового запасу, розвиток розуміння мови, робота над зв'язним мовленням.
 19. Особливості роботи з дітьми з РАС: розвиток комунікативних навичок, використання альтернативної комунікації.
 20. Корекція мовлення при ДЦП: нормалізація дихання, постановка звуків, розвиток мовленнєвого апарату.
 21. Робота з дітьми із ЗПР: активізація мовленнєвої діяльності, розвиток когнітивних функцій.
 22. Використання логопедичних тренажерів та програмного забезпечення.
 23. Ігрові методики в корекційній роботі.
 24. Дихальна гімнастика і артикуляційні вправи.
 25. Альтернативні методи комунікації (жестова мова, піктограми, комунікатори).
 26. Техніки сенсорної інтеграції для покращення сприйняття дитиною зовнішніх стимулів.
 27. Розробка індивідуальної корекційної програми відповідно до типу порушення (наприклад, затримка психічного розвитку, РАС, ДЦП).
 28. Індивідуальний підхід і реалізація потенціалу дитини.
 29. Визначення коротко- і довгострокових цілей корекції.
 30. Форми організації логопедичної роботи (індивідуальні, групові, інтегровані заняття).
 31. Оцінка ефективності логопедичної корекції.
 32. Моніторинг мовленнєвого розвитку.
 33. Формування мовленнєвих умінь та соціальних навичок у дітей з порушеннями аналізаторних систем.
 34. Розробка рекомендацій щодо розвитку дітей з порушеннями аналізаторних систем.
 35. Проведення індивідуальних та групових занять.
 36. Ведення документації: складання планів, звітів, журналів спостереження.
 37. Робота з дітьми з порушеннями аналізаторних систем в умовах

	<p>інклюзивного середовища.</p> <p>38. Основні принципи та переваги мультидисциплінарного підходу і командної роботи.</p> <p>39. Ролі учасників мультидисциплінарної команди у корекції порушень мовлення у дітей з порушеннями аналізаторних систем.</p> <p>40. Особливості роботи з батьками дітей з порушеннями аналізаторних систем.</p> <p>41. Інклюзивність логопедичної роботи з дітьми порушеннями аналізаторних систем.</p> <p>42. Використання сучасних технологій у логопедії (AR/VR, нейромережі).</p> <p>43. Адаптація міжнародного досвіду спеціальної педагогіки.</p> <p>44. Розвиток наукових досліджень щодо допомоги дітям з порушеннями аналізаторних систем у галузі логопедії.</p>
<p>Рекомендована література (основна, допоміжна, інтернет-ресурси)</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гаврилова Н. С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: монографія. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2011. http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6637/Havrylova-N.S.-Porushennia-fonetychnoho-boku-movlennia-u-ditei.pdf?sequence=1&isAllowed=y 2. Данілавичюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.- метод. посіб. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. https://lnk.ua/TKLKjC8dl 3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практич. посіб. [Тім Лорман, Джоан Дешпелер, Девід Харві]. Пер. з англ. Київ: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. https://lnk.ua/nvbqpFJlk 4. Логопедія: підручник. За ред. М .К. Шеремет. К.: Видав. дім „Слово“, 2010. https://lnk.ua/36mhxvSfs 5. Логопедична робота з дітьми з психофізичними вадами: конспект лекцій для здобувачів спеціальності 016 Спеціальна освіта / укладачі Н. Лешій, О. Чекан. Мукачево: МДУ, 2025. 64 с. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12555/1/Speech therapy work.pdf 6. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Х. : Вид. група «Основа», 2012. 239 с. https://logoped.in.ua/wp-content/uploads/2018/11/Dovidnik_Ribtsun.pdf 7. Ткач О.М. Логопедія: формування семантичних полів слів у дітей з системними порушеннями мовлення: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Аксиома», 2019. http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6635/Tkach-O.M.-Lohopediia-formuvannia-semantychnykh-poliv-sliv-u-ditei-z-systemnymy-porushenniamy-movlennia.pdf?sequence=1&isAllowed=y 8. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: метод. посіб. За заг. ред. Н. Софій. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. https://lnk.ua/W0FcXiIzk 9. Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку: навчально-метод. посіб. Київ: ІСПП ім. Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с. https://ispukr.org.ua/?p=7697 <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Белова О. Б. Пропедевтика мовленнєвих порушень: навчально-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2017. 140 с. http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6654

2. Вержиховська, О., & Галецька, Ю. (2026). Дослідження рівня сформованості фонетичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення IV рівня. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (27), 48–64. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/359194>
3. Гаврилова Н. С. Класифікації порушень мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський, 2012. С. 293–315. <https://lnk.ua/9sxVCGzgh>
4. Галецька Ю. Дослідження сформованості мовленнєвих вмій у дітей з комбінованими порушеннями. *INCLUSION AND DIVERSITY*. Науковий журнал, 3/2024. С. 20-25. (Фахове видання) <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/202/186>
5. Галецька, Ю., & Утьосова, О. (2025). Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів із системними порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (26), 55–65. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/347610>
6. Галецька, Ю., & Левицький, В. (2023). Використання піктограм в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвиненням мовлення II-III рівня. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (21), 28–39. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/340798>
7. Галецька, Ю. (2025). Напрямки розвитку зв'язного мовлення учнів молодших класів з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (19), 56–67. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/339647>
8. Галецька, Ю. (2019). До питання використання розповіді як методу розвитку зв'язного мовлення дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (14), 50–58. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/184066>
9. Колупаєва А.А., Данілявічуте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. <https://ispukr.org.ua/articles/12/12307005.pdf>
10. Рібцун Ю. В. Формування лексичної складової імпресивного мовлення молодших дошкільників із ЗНМ. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія : Соціально-педагогічна. 2011. Вип. 17(2). С. 294-301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2011_17%282%29_38

Інтернет-ресурси:

1. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
2. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>
3. Порядок зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0945-18#Text>